

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 12 februari 1935 kl. 1 e. m.

Memorial, angående vissa frågor rörande högtidlighållandet av riksdagens 500-årsjubileum.

Med skrivelse den 5 april 1934 överlämnade *fullmäktige i riksgäldskontoret* till bankoutskottet en promemoria rörande riksdagens 500-årsjubileum till den åtgärd, vartill utskottet kunde finna densamma föranleda.

I sitt i ämnet avgivna, den 22 maj 1934 dagtecknade memorial, nr 52, vid vilket nämnda promemoria fogades såsom bilaga, anförde *bankoutskottet* bland annat, att utskottet icke funnit anledning till erinran mot de i promemorian uppdragna allmänna riktlinjerna för minnesfestens firande. För närmare utformning av festprogrammet ävensom för vidtagande av åtgärder för programmets genomförande borde enligt utskottets mening en särskild kommitté tillsättas. I densamma syntes såsom självskrivna ledamöter, tillika ordförande, böra ingå kamrarnas herrar talmän. Vidare syntes fullmäktige i riksgäldskontoret böra inom sig utse två ledamöter i kommittén. Härutöver syntes herrar talmän böra äga utse kommittéledamöter till det antal, herrar talmän kunde finna lämpligt.

Enligt promemorian hade de sammanlagda kostnaderna för minnesfesten beräknats uppgå till 45,000 kronor. Utskottet framhöll emellertid, att det vore avsett att i vissa avseenden utöka festprogrammet utöver vad i promemorian angivits. Bland annat planerades anordnande av en minnesutställning samt en gemensam resa för riksdagens ledamöter m. fl. till Arboga. På grund härav syntes kostnaderna för minnesfesten knappast kunna beräknas till lägre belopp än 50,000 kronor.

I anslutning härtill hemställde utskottet, att bemyndigande måtte lämnas fullmäktige i riksgäldskontoret att av förslagsanslaget till riksdagen: övriga omkostnader taga i anspråk ett belopp av förslagsvis 50,000 kronor för bestridande i huvudsaklig överensstämmelse med vad i utskottets berörda memorial angivits av kostnaderna för högtidlighållandet av riksdagens 500-årsjubileum.

Riksdagen biföll vad utskottet sålunda hemställt.

På grund av riksdagens nyssnämnda beslut utsågo kamrarnas herrar talmän en *kommitté*, benämnd »Kommittén för riksdagens 500-årsminne», vilken konstituerade sig vid sammanträde den 14 juni 1934.

I särskilda till kamrarnas herrar talmän ställda, den 14 januari 1935 dagtecknade likalydande skrivelser har kommittén redogjort för de förberedande åtgärder för minnesfestens firande, som av kommittén dittills vidtagits. Kommittén har vidare *dels* föreslagit riksdagen att till minnesfesten inbjuda fyra representanter för vart och ett av de fyra nordiska staternas parlament, nämligen från Danmark, Finland, Island och Norge, *dels ock* framlagt tre alternativ med avseende å den av festdagarna, som reserverats för resa till Arboga.

Den till första kammarens talman ställda skrivelsen har såsom *Bi-laga* fogats vid detta memorial.

Med skrivelse den 28 januari 1935 hava *kamrarnas herrar talmän* — under framhållande av att det finge anses vara av vikt, att riksdagen så snart som möjligt bleve i tillfälle att fatta ståndpunkt till ovan berörda två frågor — överlämnat förenämnda skrivelser till bankoutskottet med anhållan, att utskottet ville, efter vederbörlig beredning, med eget utlåtande underställa desamma riksdagens prövning.

Utskottet.

Utskottet får erinra, att ovannämnda till 1934 års riksdags bankoutskott av fullmäktige i riksgäldskontoret ingivna promemoria innefattade förslag om att två representanter för vart och ett av parlamenten i Danmark, Finland, Island och Norge skulle inbjudas att närvara vid riksdagens 500-årsjubileum. Den utökning av antalet representanter till fyra från en var av ifrågavarande riksförsamlingar, som enligt kommitténs förslag skulle ske, vill utskottet för sin del tillstyrka.

Vidkommande de av kommittén framlagda alternativa förslagen i fråga om minnesfesten i Arboga synes enligt utskottets mening det såsom alternativ 1 betecknade förslaget vara att förorda. Detta förslag innebär, att hela riksdagen skulle avresa med extratåg till Arboga för att närvara vid avtäckningen av ett Engelbrektsmonument och i samband därmed anordnade högtidligheter. Såsom bidrag för täckande av de kostnader, som bliva förenade med ifrågavarande minnesfest, har vederbörande festkommitté i Arboga hemställt, att riksdagen måtte ställa till stadens förfogande ett belopp av förslagsvis 4,000 kronor. Utskottet, som finner skäligt att riksdagen på sätt sålunda föreslagits deltaga i kostnaderna för minnesfesten i Arboga, får tillstyrka, att ett belopp av 4,000 kronor må tagas i anspråk för detta ändamål.

Såväl den utökade representationen från de nordiska parlamenten som deltagandet i minnesfesten i Arboga enligt ovan tillstyrkt förslag kommer att medföra vissa kostnader utöver de förut beräknade. Dessa kostnader torde böra bestridas av de medel, som av 1934 års riksdag anvisats för högtidlighållandet av riksdagens 500-årsjubileum.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må besluta,

1) att till minnesfesten i samband med riksdagens 500-årsjubileum skola inbjudas fyra representanter för vart och ett av parlamenten i Danmark, Finland, Island och Norge; samt

2) att en gemensam resa för riksdagens ledamöter till Arboga skall anordnas enligt det av utskottet ovan förordade förslaget.

Stockholm den 12 februari 1935.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Lindgren*, Lindley, Ernfors*, Hausén*, Ström* i Lidköping* och *Bodin**;

från andra kammaren: herrar *Leffler, Bäcklund, Laurén*, Lovén, K. A. Westman, Paulsen*, Johansson* i Sollefteå och *Hilding*.

* Ej närvarande vid memorialets justering.

Bilaga.

Till första kammarens talman.

På grund av 1934 års riksdags beslut angående högtidlighållandet av riksdagens 500-årsjubileum hava dåvarande talmännen utsett en kommitté, vars ledamöter bestå av, förutom kamrarnas talman såsom självskrivna ordförande,

landshövding Nils Edén,
riksarkivarien Helge Almquist,
riksdagsman A. Anderson i Råstock,

» Felix Hamrin,
» Ola Jeppsson,
» J. B. Johansson,
» J. E. Leffler,
» Arvid Lindman,
» P. Nilsson i Gränebo,
» A. Pehrsson i Bramstorp,
» Olof Olsson,
» K. G. Westman,
» Harald Åkerberg

utsedda av talmännen, samt

fil. dr Karl Hildebrand och

kabinettskammarherre Eric Hallin

på anmodan utsedda av riksgäldsfullmäktige.

Kommittén konstituerade sig vid sammanträde den 14 juni 1934 och antog härvid namnet »Kommittén för riksdagens 500-årsminne». Till arbetsutskott utsågos herrar Lindman, Åkerberg, Hildebrand och Hallin samt till sekreterare i såväl kommittén som arbetsutskottet revisor O. Sandin. Arbetsutskottet har till ordförande utsett herr Hildebrand.

Tiden för minnesfestens hållande har av kommittén fastställts till den 27—30 maj 1935 enligt följande program:

Måndagen den 27 maj reserverad för minnesfest i Arboga.

Tisdagen den 28 maj: Riksdagens minnesfest i Storkyrkan och middag på Hotel Royal.

Onsdagen den 29 maj: Stockholms stads frukostmiddag å Stadshuset, och supé på slottet, given av Hans Maj:t Konungen.

Torsdagen den 30 maj (Kristi-Himmelfärdsdag): Fest å Skansen med folkligt inslag från landsorten.

På kommitténs uppdrag hava överintendenten friherre R. Cederström och intendenten dr S. Strömbom utarbetat förslag till en riksdagsutställning i samband med minnesfesten samt till densamma bifogat en av riksarkivet verkställd utredning rörande arkivalier till sådan utställning. Vid sammanträde den 19 oktober godkände kommittén förslaget och tillsatte en särskild utställningskommitté, bestående av riksbibliotekarien I. Collijn, ordförande, riksarkivarien H. Almquist, vice ordförande, friherre R. Cederström, professor A. Lindblom och intendent S. Strömbom. I viktigare avgöranden och ekonomiska angelägenheter skall utställningskom-

mittén överlägga med arbetsutskottet eller dess representant. Riddarhusdirektionen har välvilligt ställt i utsikt, att riddarhuset kostnadsfritt kan få disponeras för utställningen.

Landshövding N. Edén har på kommitténs hemställan åtagit sig att författa en kortfattad framställning i populär form av riksdagens historia och nuvarande riksdagsskick, omfattande c:a 200 trycksidor och avsedd att utgivnas till minnesfesten. Fråga om skriftens eventuella översättning till främmande språk kommer sedermera att upptagas av kommittén.

Vid minnesfesten i Storkyrkan kommer att uppföras en kantat, till vilken författaren Sten Selander mottagit uppdraget att skriva texten och director musices Hugo Alfvén musiken.

Kommittén har vidare åt professor E. Lindberg uppdragit att utarbeta förslag till minnesmedalj, och ha förslag till medaljens båda sidor fastställt.

Genom remiss från Kungl. Maj:t har kommittén blivit i tillfälle att yttra sig över Kungl. Mynt- och Justeringsverkets förslag till utgivande av silverfemkronor och har kommittén tillstyrkt förslaget.

Kyrkomötet har inbjudits att till minnesfesten utse fem representanter förutom biskoparna och pastor primarius, vilka samtliga skola inbjudas.

Genom kommitténs försorg har gjorts en utredning angående nu levande f. d. riksdagsmän, som närvarit vid ett större antal riksdagar, och har kommittén beslutat, att till deltagande i festen inbjuda de f. d. riksdagsmän, som bevistat minst aderton riksdagar.

Kommittén har med utrikesministern dryftat frågan om inbjudan av främmande parlament, och får kommittén föreslå riksdagen, att till minnesfesten inbjuda fyra representanter för vardera av de fyra nordiska staternas parlament, nämligen från Finland, Danmark, Norge och Island.

Den första av festdagarna har reservats för Arboga. Efter konferens med landshövding Murray i Västerås och kommitterade i Arboga får kommittén framlägga tre alternativ.

Alt. 1. Hela riksdagen avreser med extratåg till Arboga för att närvara vid avtäckningen av Engelbrektsmonumentet och den i samband därmed anordnade högtidligheten i stadens kyrka. Kommittén i Arboga ansvarar för anordningarna i samband med minnesfesten därstädes. Med hänsyn till de kostnader, som äro förenade därmed, har kommittén gjort framställning, att riksdagen måtte lämna något bidrag till täckande av dessa kostnader, förslagsvis 4,000 kronor. Vid resa under sådana former torde det vara svårt att på förhand beräkna antalet deltagare, då antalet säkerligen kommer att reduceras i händelse av ogynnsam väderlek. Kostnaden för järnvägsresan bestrides av riksdagen.

Alt. 2. Riksdagen utser ett antal representanter, förslagsvis 20 från vardera kammaren, att närvara i Arboga. Kostnaderna bliva i detta fall avsevärt mindre för såväl riksdagen som Arboga.

Alt. 3. En delegation utses enligt föregående alternativ men därjämte lämnas tillfälle till anmälning om frivilligt deltagande från enskilda riksdagsmän i resan och skall sådan förhandsteckning vara bindande.

Arboga representanter ha emellertid för kommittén framhållit, att det är en allmän önskan i staden, att riksdagen i största utsträckning delta i festen därstädes.

Frågan om folkligt inslag från hela landet i festen har diskuterats av såväl kommittén som dess arbetsutskott, och har härför planerats en fest

på Skansen den 30 maj (Kristi-Himmelfärdsdag). Vissa förberedelser ha redan gjorts, och har kommittén beslutat att beträffande det folkliga inslaget inhämta yttranden från överståthållaren och landshövdingarna.

Då ett större deltagande i festen i Stockholm från de olika länen måste avsevärt öka kostnaden, kommer kommittén att så snart planerna närmare utformats och kostnaderna fastställts, återkomma med närmare förslag.

Stockholm den 14 januari 1935.

För kommittén för riksdagens 500-årsminne:

A. VENNERSTEN.

AUG. SÄVSTRÖM.
